

Ainhoa Oiartzabal

«Informazioa ordenan jartzeko kazetaritza egiten dut»

1960ko ekainaren 27an bomba leherketa Donostian, Amarako tren geltokian. Sei lagun zauritu zituen lehergailuak. Hurrengo egunean hil zen haietako bat, Begoña Urroz, 22 hilabeteko haurra, Lasarte-Oriakoa. Espainiako politikari interesatu askoren aho interesatuagoetan “ETAren lehen biktima”. Ikerketa egin eta pekoz gora jarri zituen hitzok Ainhoa Oiartzabal kazetariak. Rikardo Arregi sarietan epaimahaiaren sari berezia jaso zuen haren *Nork hil zuen Begoña Urroz?* erreportaje bikainak.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Dani Blanco

Epaimahaiaren sari berezia, erreportaje bereziarentzat.

Bai, ez da ohikoa horrelako erreportajeak egitea. Gurean, behintzat. Argitaratzeko datarik ez genuela hasi ginen lanean. Papera betetzeari ez, zer edo zer berri, edo jakin beharreko, idazteari eman genion inportantzia, eta horretan, hari-mutur guztietatik tira egitea. Ezin izan genuen hari-mutur denetatik tira egin, edo ez guk nahi bezainbeste, baina iturri askotatik edan genuen. Pozik nengoen bukatu genuenean. Eta argitaratu zenean ere bai. Gero, saria jasotzean, ginga jarri genion egingadako lanari.

“ETAk hildako lehena”. Omen. Zure erreportajeak besterik erakusten du.

Ez gara lehenak hori esaten, alegia, ez zela ETA izan. Jose Felix Azurmendik horixe idatzi zuen behin *Deian*, iritzi artikuluan. *El Diario Vasco* egunkarian ere beste historialari batek ere hortik jo zuen. *Garan*, Iñaki Egañak ere pare bat erreportaje idatziak zituen. Zer edo zer bazegoen, beraz. Ez ginen hutsetik abiatu. Ez zen gure primizia izan. Martxeloren [Otamendi] ideia izan zen erreportajea idaztea, informazioa biltzea, ETA izan zela diotenen hitzak eta ezetz diotenenak biltzea, haien argudioak aztertzea... Iturrietara jo genuen, iritziak bildu eta kontrastatu. Horixe egin genuen. Adibidez, Jose Antonio Pagolak, Ernest Lluchek, honek eta hark esandakoak bildu, ETA izan zela, ez zela izan, DRIL izan zela... Iturrietara jotzen

saiatu ginen. DRILeko buruzagietara iristea zailago izan zen, adibidez.

Ordu arteko informazioa ordenatu zenuen lehenengo...

Eta egiletzaren inguruko argudioak aztertu. Eta ustekabea, ETA izan zelako konstatazio-rik ez agertzea inon. Gezur batean bizi izan gara. Bai, Espainiako diputatuen kongresuak esana, baina, gainerakoan, ez dago Espainiako poliziaren txostenik, ez Herrizaingo sailarenik, ETA izan zela erakusten duenik.

Zenbat denbora eman zenuen erreportaje honetarako lanean? Otsailean argitaratu zen.

Azaroan hasi ginen. Biktimen eguna izan zen Gasteizko legebiltzarrean. Ordurako, geure buruari galdezka ari ginen, Begoña Urrozen izena agertzen ote zen, eta laster ginen Amaran leherketa izan zen garaian zein ote zebil-

Nortasun agiria

Ainhoa Oiartzabal (Zizurkil, Gipuzkoa, 1975). Kazetaritza ikasketak egina. Andoaingo *Aiurri* herri-aldizkarian hasi zen kolaboratzen, ikasten ari zen bitartean. 1998an, bekadun ekin zion *Euskaldunon Egunkarian*, eta *Berrian* da harrezkero. Kazetaren *Igandea* gehigarrian ari da lanean, ale ederrak eskainiz irakurleari, *Nork hil zuen Begoña Urroz?* adibide.

tzan ETAn sartuta, zein ziren DRILen... iker-tzen hasita. Bi hilabete eta erdiko lana izan zen, eta tartean Martxeloren laguntza izan nuen, hainbat elkarrizketa lortzerik ez nuen izango bestela, eta erreportajea hankamotz aterako zen. Xavier Montanya kazetari katalanak ere asko lagundu zidan. Liburua egina du DRILi buruz, eta deitu nionean, ez zuen zalantzarik ibili. Amarako leherketa ere DRILena zela esan zidan, egun hartan gertatu ziren gainerakoak bezala. Montanyak DRILeko buruzagiaren seme Victor Veloren bitartez jaso zuen komunikatua, telefonoz. Dokumentua paperean falta, ordea! Montanyak esku-zabal lagundu zidan. Eta, esaterako, *Le Monde* egunkariko hemeroteca eskuratu zidan. Larunbat batez, arratsaldeko zazpietan, deia nire sakelakoan. Xavier Montanya zen, Parisetik: “Hemen daukat!”. *Le Monde*ren hemeroteca, alegia. Bestalde, Montanyak DRILeko kideak elkarrizketatuak zituen, baina inoiz ez zioten esan beraiek jarri zutenik lehergailu hura Donostian. DRILEk agiria eman zuen argitara atentatuaren inguruan, Venezuelako prentsan, eta ahaleginak eta bi eginda ere, ez genuen agiri hura eskuratzerik lortu. Horixe dugu pena. Izan ere, agiri hartan DRILEk bere gain hartu zituen egun haietan [ekainaren 26, 27 eta 29an] Espainiako Estatuan gertatu ziren dozena erdi leherketak. Tartean, Donostiako biak, Amarako tren geltokian ez ezik, Norteko geltokian ere beste bomba bat lehertu baitzen. Eta beste bat Bilbon, Atxurikoan.

Amarako atentatuaren inguruko datu interesgarri eta harrigarrietan, bat guztiz bitxia: zaurituen artean, 15 urteko mutikoa, Valeriano Bakaikoa, EHU-n Ekonomia Aplikatuko katedraduna, Baleren!

Hemeroteca aztertzen ari ginela azaldu zen haren izena, Valeriano Bakaikoa Azurmendi.

Emakume ahotsa

“Emakumeen ahotsaren bila jardun nahiko nuke. Emakume asko gelditu da isilik, eta zer kontatua badutela uste dut. Ez dugu haien ahotsik ezkutatu, baina era berean, ez diegu askorik galdetu. Hor jarri zait gogoia. Emakumezkoak dira aintzat hartzeko moduko ibilaldia egin dutenak gizartean. Jakin-minez nago”.

“Hau Baleren da!”, esan zuen Martxelok. Eta hala izan! Balerenek, garai hartan entzun zuena kontatu zigun, eta nola zeharo harritu zen gerora zabaldu zen bertsioa entzunda, alegia, ETAREN lehena izan zela. Horrela, handik eta hemendik osatu genuen erreportajea.

Hari-mutur asko, iturriak hainbat, lekukoak... Badira, hala ere, iritsi ezin izan dituzuen pertsonak, huts egin dizuetenak.

Bai, ezezkoa eman ziguten, bai. 60ko hamarkadan ETAn zebiltzanak, ETA sortu zutenak, eta gerora harekiko oso kritiko izan direnak, gogor gaitzetsi dutenak. Haien iritzia bildu nahi genuen, ETAREKIO beraien jarrera gorabehera, gertakari hura argitu nahi genuelako. Besterik ez bada ere, Mikel Azurmendi-rekin hitz egin ahal izan genuen, eta oso eskertuta gaude hitz egin zigulako. Garai hartan ez zen ETAKoa, geroago sartu zen, baina garbi esan zigun behin ere ez zuela entzun ETA izan zenik atentatu hura egin zuena, eta sinetsi ere ez. Beste batzuegana ere jo genuen, baina ez zuten ezer esan nahi izan, edo ez zekiten. Haien hitzek are sinesgarriago egingo zuten ETA ez zela izan dioen bertsioa, baina horretan.

Lasarte-Oriako Udalak ETAREN biktimez egindako liburuan Begoña Urrozen izena dakar, erreportajearen bertan irakurri genuenez. Familiaren hitzen zain geratu ginen, ez zenuten haiengana jo...

Ibili ginen, deitu, ez deitu, baina ezetz erabaki genuen, aurretik ere bertsioa emana zuelako Madrileko *El País* egunkarian. ETA izan zela dio familiarik. “Ez gara sokatiran hasiko”, geure buruari esan, eta familia bakean uztea erabaki genuen. Saiatu ere ez ginen egin. Sinesten duen bertsioa sinesten du familiarik,

eta nahi duena sinesteko eskubidea du. Guk, politikarien, agintarien eta gizarte ardura duten gainerakoen bertsioa jaso nahi genuen.

Gogo onez irakurri zuen erreportajea hainbat irakurlek, baina harriturik ere badago bat baino gehiago. Zarata mediatiko handiagoa du Baionako Avyron errugbi taldeak egindako entseguak ETaren lehenengo atentatua ETarena ez zela izan erakusten duen saioak baino.

Pena hori geratzen zaigu, bai. Saria jaso nuen ere esan nuen, ez ahal zen gaizki interpretatuko. Badirudi hau dena euskal irakurleen artean geratzen dela, ez dela zabaltzen. Ez gaituzte irakurtzen, eta hori da arazoa. Okerrago, ez gaituzte aintzat hartzen, beharbada irakurtzen gaituzte-eta. Horrek bigarren mailako kazetari, eta are, bigarren mailako hiritar sentiarazten zaitu, neurri batean. Erreportajeak ez du ondoriorik ekarri, hori da egia. Urteurrena etorri zenean, ekainaren 27a, eta Terrorismoaren Biktimen Eguna Madrilén, zain egon nintzen, batean edo bestean zer edo zer agertuko, baina ezer askorik ez. Bigarren urtea zen eguna ospatzen zutena,

Ikertu

“Buertaka nabil, ez dakit hurrena zer ikertu. Begoña Urroz, Yoyes... Oraintxe ez dut gustuko gai jakin bat, aztertuko nukeena. Dena dela, jabetzen naiz garai halako bat bukatzera datorrela. Beharbada, horren kronika egiten hasteko sasoia iritsi da. Sentitu, ikusi eta esplikatze beharra...”

baina ez zuen iazko pisurik izan. Beraz, ez dakit zer balio ematen dioten egunari, biktimari... Nire lanari dagokionez, batere baliorik ez diotela ematen iruditu zitzaidan. Politika jokoan ari dira, besterik ez, ez dute aintzat hartzen gure lana. Ez da lehenengo aldiz konstatatu duguna.

Nork hil zuen Begoña Urroz? erreportajea izango da ikerketa-kazetaritzaren adibide ederra, ala?

Ez dakit ikerketa den ere. Informazioa ordenan jartzeko kazetaritza egin dudala nahiago dut esan. Ez dakit erreportajea nola definitu ere. Puzzlea daukat nik gogoan. Piezak osatu, eta bata besteari lotzen saiatu. Beste batzuek ere pieza horiek erabiliko zituzten, baina osatu zuten puzzleak bestelako itxura zuen, diferentea zen... tranpa eginda! Batean, DRIL aipatu ez, *El País*ekok; beste batean, gauzak oker ordenatu... Nire lana piezak zuzen ordenatzea izan da. Ikertu? Ez dakit gauza berririk ekarri dudan auzira. Tira, DRI-Lekoak plazara ekartzea, hori bai, aurretik inork ez zuen-eta lan hori egin. Ikerketa izatekotan, poliziarri galdetzea! Ez dakit, bada. Edo, beharbada, horixe da ikerketa-kazetaritza. Piezen ordena izan da, hala ere, nire lehenetsuna, horretan saiatu naiz.

Urtean gisa honetako zenbat lan egin litezke?

Galdera ona! Esan nion Martxelori: “Hau, eta gehiago ez!” Kar, kar, kar. Baina, atsedean hartu eta laster da harra zure barruan: “Beharbada...”. Yoyesen hilketaren urteurrenaren inguruan ere erreportajea egin nuen. Ez zen ikerketa izan, baina piezak ordenatzea, berriz. Gaia etengabe ibiltzea eskatu zidan lan horrek. Ez zen izan besterik gabe papera betetzea, betelana, ez. Hilketa horren barruan sartzeko ahalegina egin nuen, zer gertatu zen esplikatzen saiatzeko. Horrelako zenbat lan egin litezkeen urtean? Askorik ez. Denbora eskaini behar zaio gaiari, eta lanean segitu, zeure buruari eutsiz, gertatzen baita

Noranahi zoazela. Nonahi zaudela. Zure jendearekin. Zure iritzia adierazi nahi duzunean, zeure erara. Euskara zure bizimoduaren osagaia da. Berezkoa duzu. Zu eta zure lagunen artean, zure giroan, **gozatu euskaraz.**

BFA DFB
Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia

AZKEN HITZA

Buruko mina

“Saria jaso nuenean esan nuen *Nork hil zuen Begoña Urroz?* erreportajea idazteak burukomin dezente ekarri zizkidala. Zenbait jenderen hitzak nahi eta: ‘Ez, ez dut hitz egin nahi’. Jendeak nahi ez duenean, aldapa gora egiten zait insistitzea. Ateak irekitzen behin eta berriz jardun beharra, buruko mina!”.

zer edo zer “deskubritu” eta aztoratzea, eta lehenbailehen argitaratu nahi izatea... Ez. Gaiari lotu, hartu, utzi... egin beharra dago, nahiz eta horrek desgastea ere badakarren. Batzuetan, zer kontatzen ari zaren ere ez dakizu azkenerako. Horrelako lanak, urtean behin, bitan, askoz gehiagorik ez.

Ordenatu

“Idazle izateko irakurle izan behar da, eta kazetari izateko, berdin, irakurri beharra dago, denetatik irakurri. Baita txarretik ere, gaizki idatzitakotik. Hortik ere ikasten da. ‘Horrela bai, horrela ez. Beste era batera egin beharko litzateke’. Izen-deituradun jende asko izan dut egunkarian bertan eredu: Andres Gostin, Jon Eskisabel, Imanol Murua, Lorea Agirre, Amagoia Iban... Horiekin ikasi dut. Horiek baino gaztexeagoa naiz, buru izan ditut hainbat sailetan, eta haiengandik ikasi dut, egunkarian bertan, irakurtzen, eta zer edo zer jakingari esateko ahaleginean beti”.

Ikerketa lanok bakarka egin beharrekoak dira ala talde-lana dituzu?

Nik nahiago dut bakarka egin, honekin eta harekin kontrastatzeari uko egin gabe. Dena dela, bildutako informazioa antolatzeke, eta idazteko –azken finean, idaztea da gure lana–, hobe da bakarrik, tonua ere batera etorriko da, estilo bakar bat agertuko da. Baina ona da ondoan baten bat izatea, oinak lurrean jartzten lagunduko dizuna, galtzen zarenean lagunduko dizuna, segitzeko indarra emango dizuna...

Kazetaritza ikasketak eginak dituzu unibertsitatean. Han erakutsi zizuten gauzak horrela idazten, antolatzen?

Fakultatean ikasi? Gehiena hemen ikasi dut, *Euskaldunon Egunkarian* lehen, eta *Berrian* orain. Lanean, eta irakurtzen. Andres Gostin izan dugu hemen irakasle. Orain unibertsitatean da, han ere irakasle. Hark erakutsi zigun sinplekeria: “Irakurri nahiko zenukeena idatzi behar duzu”, zioen. Irakurle bazi-na, irakurri nahiko zenukeena. “Jar zaitez irakurlearen larruan, izan zaitez zeu irakurlea”, kontua ez da zer idatzi behar den beserentzat, alegia irakurlearentzat, norberak irakurri nahiko lukeen haren atzetik bila ibiltzea baizik. Hori-xe da kazetaria, eta jakin-mina izatea, eta kritiko izatea, pentsatzea, puzzlea osatzea... ■

